

Retningslinjer for den selektive innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur for voksne

Vedtatt 21. september 2023

1. Formål

Formålet med den selektive innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur for voksne er at det blir skapt, utgitt, spredt og lest ny norsk skjønnlitteratur. Gjennom ordningen tilrettelegges det for at nye utgivere bidrar til det litterære mangfoldet i norske folkebibliotek gjennom innkjøpsordningene ved at forlag eller selvpublisister under etablering kan få sine titler vurdert og kjøpt inn.

2. Vedtaksmyndighet og høring

Kulturrådet har den endelige vedtaksmyndighet for innkjøpsordningens utforming, men forfatter- og utgiverorganisasjonene skal høres før vesentlige endringer i retningslinjer og/eller betalingsmodeller blir vedtatt.

3. Hvem kan søke

Ordningen gjelder for norske utgivere med eget organisasjonsnummer. Det er kun nye skjønnlitterære utgivere (forlag og selvpublisister) som kan søke om innkjøp under ordningen. Med ny utgiver menes utgiver som ikke har publisert egenskrevne eller andres skjønnlitterære titler i mer enn fem år. Påmelding til denne ordningen er begrenset til fem år.

Det forutsettes at det er inngått avtale med forfatter og eventuelt andre opphavspersoner for verket det søkes om innkjøp av.

Utgivere kan søke om innkjøp på den selektive ordningen uavhengig av fem års-regelen for bøker oversatt fra samisk og nasjonale minoritetsspråk (kvensk, romani og romanes) til norsk.

4. Definisjoner

a) «Skjønnlitteratur»

- Med «skjønnlitteratur» menes i utgangspunktet utgivelser innenfor sjangrene roman, novelle, kortprosa, lyrikk, dramatik og bildebøker. I denne ordningen er det voksne som er primær målgruppe for den litteraturen som kjøpes inn.
- Dramatik i bunden form anses som lyrikk.
- En utgivelse skal fremstå som et helhetlig skjønnlitterært verk. Dette gjelder også bildebøker og andre utgivelser med betydelige visuelle innslag, samt antologier.
- Utgivelser som har et overveiende faktabasert eller faglig innhold regnes som «skjønnlitteratur», dersom de har et tilstrekkelig dikterisk preg.

b) «Ny»

- Med «ny» menes bøker som kommer ut som originalverk i samme år som søknadsåret. Som originalverk inkluderes bøker oversatt fra samisk og nasjonale minoritetsspråk til norsk der det første originalverket på samisk og nasjonale minoritetsspråk ikke er mer enn fem år gammelt på søknadstidspunktet.

- For dikt- og novellesamlinger kan under halvparten av innholdet være trykket tidligere, men utgivelsen skal fremstå som et helhetlig nytt verk.
- Gjendiktninger av lyrikk til norsk anses som originalverk.
- Posthume utgivelser som ellers innfrir kravene, godkjennes som nye inntil fem år etter forfatterens død.

c) «E-bok»

- Med «e-bok» forstås her tekster digitalisert for lesing på en elektronisk plattform og som tilsvarer den versjonen som er trykket på papir.

d) «Norsk»

- Med «norsk» menes i denne sammenhengen utgivelser skrevet på bokmål, nynorsk eller dialekt.
- Norskkravet anses innfridd for bøker oversatt til norsk fra samisk, nasjonale minoritetsspråk og andre språk såfremt det er et originalverk.

5. Énbokregelen

En forfatter kan i utgangspunktet kun ha påmeldt/søknad om innkjøp av én bok for voksne og én bok for barn og unge til innkjøpsordningene for skjønnlitteratur hvert kalenderår. Énbokregelen gjelder for de skjønnlitterære ordningene under ett, selektive og automatiske. Søknad om eventuell dispensasjon fra denne regelen sendes av utgiver i forkant av den første utgivelsen. Søknaden må begrunnes.

6. Krav til søknaden

Ordningen har to søknadsfrister i året. En søknad består av søknadsskjema og trykt bok. Søknadsskjemaet er hoveddokumentet, og må sendes inn innenfor oppgitte frister for at boka skal bli godkjent for behandling. Utgivelsestidspunkt er bestemmende for hvilken frist som gjelder den enkelte utgivelse. Informasjon om søknadsfrister ligger på Kulturdirektoratets nettsider. For alle søknader skal trykt bok sendes direkte til det aktuelle vurderingsutvalgets medlemmer umiddelbart etter at den foreligger. Et eksemplar skal i tillegg sendes Kulturrådets sekretariat. For søknader som gjelder gjendiktninger, må i tillegg originalverket sendes Kulturrådets sekretariat. Leseeksemplarene blir ikke returnert.

Boka forutsettes utgitt uavhengig av Kulturrådets vedtak om innkjøp.

Dersom forfatter og utgiver er samme person, må et vedlegg som dokumenterer at utgivelsen har gjennomgått en uavhengig redaksjonell kvalitetskontroll følge søknaden. Dokumentasjonen skal bestå av en kort uttalelse fra en uavhengig konsulent/redaktør som skal ha gått gjennom manuskriptet før utgivelse.

Ved tvil om sjanger eller primærmålgruppe skal utgiveren registrere utgivelsen i den sjangeren og sende den trykte boka til det utvalget den mener er mest relevant. Tvilstilfeller skal merkes i søknadsskjemaet.

Alle titler, med unntak av bildebøker, kjøpes inn som både trykte bøker og e-bøker. Dersom e-bok ikke kan leveres, skal det søkes om dispensasjon i forkant av søknad til ordningen. Søknaden må begrunnes.

7. Vurderingsprosessen

Påmeldte titler som innfrir de formelle kravene, blir behandlet av ett av tre vurderingsutvalg:

- Vurderingsutvalget for prosa behandler romaner, noveller, kortprosa, bildebøker med prosatekst og tekstløse bildebøker med voksne som primær målgruppe.
- Vurderingsutvalget for lyrikk behandler lyrikk, inkludert gjendiktninger og bildebøker med lyrisk tekst.
- Vurderingsutvalget for dramatikk behandler dramatikk, filmmanus og tv-manus. I diskusjonen om minstekravene til kvalitet skal hver tittel vurderes innenfor sin sjanger.

Utvalgene skal blant annet legge vekt på om de påmeldte utgivelsene

- fremstår som helhetlige litterære verk
- innehar tilstrekkelige kunstneriske, språklige og håndverksmessige kvaliteter
- har vært underlagt et nødvendig redaksjonelt arbeid

Vurdering av innkjøp under ordningen foregår to ganger i året. I tillegg til at verkets kvalitet skal vurderes, skal det også prioriteres innenfor en budsjettramme. Hvor mange titler som kan kjøpes inn, bestemmes av det årlige budsjettet og vurderingsutvalgets vurderinger av hver enkelt tittel. Der valget står mellom to utgivelser av like høy kvalitet og som vurderes som gode nok for innkjøp, prioriteres innkjøp av bøker oversatt fra samisk og nasjonale minoritetsspråk.

Vurderingsutvalgene er delegert vedtaksmyndighet fra Kulturrådet. Lister over behandlede bøker skal legges fram for Kulturrådet til orientering.

Vurderingsutvalget kan flytte tittelen til vurdering i et annet utvalg enn det utgiver har sendt bøker til. Dette gjelder om tittelen vurderes å høre til i et annet utvalg under samme ordning eller om utgivelsen vurderes å høre til en annen innkjøpsordning. Når det søkes om innkjøp i en selektiv ordning, vil ikke tittelen kunne flyttes til en automatisk ordning.

Utvalgene kan innhente faglige konsulentuttalelser, for eksempel i forbindelse med vurderingen av utgivelser oversatt fra samisk og nasjonale minoritetsspråk eller bildebøker for voksne. Ved gjendiktninger vil sekretariatet innhente konsulentuttalelse om den språklige gjengivelsen av diktene til norsk. Konsulentuttalelsene vil forelegges Vurderingsutvalget for lyrikk.

Hvert vurderingsutvalg oppnevnes av Kulturrådet for to år av gangen og med mulighet for gjenoppnevning. Utvalgene skal representere en bredde i litteratursyn og kunnskap om ulike sjangre og samlet besitte en kombinasjon av forfatter-, forlags- og bibliotekerfaring og/eller bakgrunn fra academia relevant for det aktuelle vurderingsutvalg. I vurderingsutvalget for lyrikk skal det alltid være ett medlem med erfaring fra gjendiktning og i vurderingsutvalget for prosa må ett av medlemmene i tillegg til annen kompetanse også besitte kompetanse innen kriminallitteratur.

Relevante organisasjoner og foreninger på litteraturområdet vil bli bedt om å komme med innspill og forslag til utvalgsmedlemmer i forbindelse med oppnevningen av vurderingsutvalgene.

8. Betaling

Når en utgivelse er behandlet av vurderingsutvalget, vil utgiver få beskjed om boka kjøpes inn eller ikke.

Dersom boka blir innkjøpt, skal trykte bøker og e-bøker innen 14 dager sendes Kulturrådets distributør. Beskrivelse av leveranse av trykte bøker og e-bøker finnes på Kulturdirektoratets nettsider om ordningen, det samme gjelder oversikt over antall trykte bøker og e-bøker som skal leveres. Samtidig som bøkene leveres distributør, sendes faktura til Kulturrådet. Forfallsdato skal være 30 dager etter leveranse av bøkene.

Kulturrådet betaler ett beløp direkte til utgiver for hele innkjøpet. Beløpet skal fordeles mellom utgiver og forfatter på bakgrunn av sjangerspesifikke betalingstabeller. Beløpene som oppgis i betalingsmodellen kan justeres årlig, og vil være avhengig av Stortingets budsjettbehandling for hvert år.

9. Tilgjengeliggjøring i folkebibliotekene

Bøkene som kjøpes inn tilgjengeliggjøres gjennom Kulturrådets distributør direkte til norske folkebibliotek for utlån i Norge. Bøkene leveres både som trykte bøker og e-bøker. Bildebøker leveres kun som trykte bøker. Folkebibliotekene skal ivareta og gi tilgang til de innkjøpte bøkene i minst fem år. Utgivelsesåret regnes som første år. Kulturrådet inngår avtaler med distributører for trykte bøker og e-bøker, der blant annet digital sikkerhet tillegges stor vekt.

10. Aksept

Ved søknad erkjenner og aksepterer søker de vilkår og betingelser som fremgår av søknadsskjemat og retningslinjene for innkjøpsordningen.